איכא בינייהו שמות מובהקין. כלומר ת"ק בשיטתיה דרבי אלעזר קאי ומדרבנן הוא דפסליה דילמא אתי למיסמך אחתומין ולמוסרו בפניהם ואתא ר' שמעון למימר אם שמות מובהקים דעובדי כוכבים הן אמין ישראל נקראין באותן שמות אלו היינו מזייף מתוכו דמודה ר"א דכולי עלמא ידעי דעובדי כוכבים הם ולא אתי למיסמך עלייהו בלא עדי מסירה: **חזרה.** רצה לחזור בשניהם לר"מ פסולא דאורייתא הוא דהא כיון דבטיל משלח לשליחותיה דשליח נמצא שאינו שלוחו ואין כאן גירושין כלל והיינו דאורייתא דרחמנא אמר ונתן בידה[ד] וזה לא נתן לא הוא ולא שלוחו: הכי גרסינן **אלא כי קתני מילתא דליתא בקדושין.** כלומר כי פרכינן לעיל האיכא מחובר ולשמה לא תשני פסולא דאורייתא לא קתני אלא אימא מילתא דליתא בקידושין לא קתני כגון לשמה. ומחובר איתא נמי בשטרי קידושין דכתיב (דברים כד) ויצאה מביתו והיתה לאיש אחר איתקוש הוייה ליציאה (קידושין ה. וש"נ). אבל בפני נכתב ליתיה בקידושין דתקנתא דרבנן בעלמא היא בגיטין דילמא אתי בעל מערער ופסיל ליה. ועד כותי נמי אינו כשר בקידושין דהאי דאכשרו בגיטין היינו טעמא דלקמן (ע"ב) דעדי הגט אין חותמין זה בלא זה מה שאין כן בשאר שטרות. וערכאות נמי ליתא בקידושין היכא דאיכא עדי מסירה ישראל דבגט ושחרור הוא דגזרי דילמא אתי למיסמך עלייהו ומצרכינן ליה גיטא אחרינא אבל בקידושין כיון דמדאורייתא מקודשת משום עדי מסירה אי אמרת אינה מקודשת שרית אשת איש לעלמא: ופרכינן **חזרה גופה איכא בקידושין.** שאם מסר שטר קידושין לשלוחו ורצה לחזור חוזר דאין כאן זכות הוא לה דאסר לה אכולי עלמא ומשום האי שטרא אינו מתחייב במזונותיה: **בשליחות בעל כורחה כו'.** כלומר דומיא דגיטין לא משכחת לה בקידושין דהא שליח זה משלחא אצלה לגרשה בעל כרחה וכן לעבד לשחררו על כרחו אבל בקידושין לא היה נעשה שליח אצלה על כרחה הילכך הכי קתני בזו שוו גיטי נשים ושחרורי עבדים ששליח זה היה נעשה שליח אצלן על כרחן ואם רצה הבעל חוזר מה שאין כן בקידושין דלעי"ג דחוזר לא דומיא דהני הוא: **מתני' עד כותי פסול.** דחשידי לעדות שקר: **חוץ מגיטי נשים.** כדמפרש בגמרא: **לכפר עותנאי[ה]**: **גמ' מלא כותי מותרת.** בפסח לאכילה ולא חיישינן שמא החמילה: **ואדם יוצא בה ידי חובתו בפסח.** משום חובת לילה הראשון שהוא חייב לאכול מצה המשתמרת כדכתיב (שמות יב) בערב תאכלו מצות. ואפי' ידעינן בה דלא החמילה לא נפיק בה אלא אם כן עבד לה שימור לשם חובת מצה[ו] דכתיב (שם) ושמרתם את המצות וכותים בקיאין הן שצריכה להשתמר לשמה ועושין לה שימור: **ר"א אוסר.** אף באכילה כל ימות הפסח דחשדינן להו שמא מחמצין: **כל מצוה שהחזיקו בה כו'.** ובהכל שוחטין[ז] מפרש דאתי ר"ש לאוסופי אתנא קמא אצוה שהיא מדברי סופרים ואינה כתובה בתורה אם החזיקו בה סמכינן עלייהו: **אפי' שאר שטרות נמי.** דהא לא חשידי: **אי דאחזוק.** בהלכות גיטין ושטרות: **וכגון דאחזוק בהא.** בגיטין ושחרורין: **ולא אחזוק בהא.** בשאר שטרות: **אי הכי מאי איריא.** דלא אכשרינן בגיטין אלא חד כותי כדקתני מתני' עד כותי דחד כותי וחד ישראל הוא דמכשר אבל תרוייהו כותים לא: **לא הכשירו בו.** בגט אשה: **לעולם כר' אלעזר.** דאמר חשידי. וגיטין מאי טעמא הוכשר עד כותי: **כגון דחתים ישראל.** עד השני: **לבסוף.** תחת כותי: דאי

איכא בינייהו שמות מובהקין והא חזרה דאורייתא וקתני אלא כי קתני מילתא דליתא בקידושין מילתא דאיתא בקידושין לא קתני והא חזרה גופה איתא בקידושין בשליחות בעל כורחה דבגירושין איתא ובקידושין ליתא: מתני' [א]**כל גט שיש עליו עד כותי פסול** [ב]**חוץ מגיטי נשים ושחרורי עבדים מעשה שהביאו לפני ר"ג לכפר עותנאי גט אשה והיו עדיו עדי כותים והכשיר: גמ'** מני מתני' לא ת"ק ולא ר"א ולא רבן שמעון בן גמליאל דתניא [ג]מצת כותי מותרת ואדם יוצא בה ידי חובתו בפסח רבי אלעזר אוסר לפי שאין בקיאין בדקדוקי מצות רשב"ג אומר [ג]כל מצוה שהחזיקו בה כותים הרבה מדקדקין בה יותר מישראל מני אי ת"ק אפילו שאר שטרות נמי אי רבי אלעזר אפילו גט אשה נמי לא ואי רבן שמעון בן גמליאל אי דאחזוק אפי' שאר שטרות נמי אי דלא אחזוק אפילו גט אשה נמי לא וכי תימא רבן שמעון בן גמליאל היא ודאחזוק בהא ולא אחזוק בהא אי הכי מאי איריא חד אפילו תרי נמי אלמה אמר רבי אלעזר לא הכשירו בו אלא עד אחד כותי בלבד [ד]לעולם רבי אלעזר וכגון דחתים ישראל לבסוף דאי **כי קתני מילתא דליתא בקדושין כו'.** דמוליך ומביא בגט משום עיגונא אבל כאן[א] אם תרצה לא תקבל הנך קדושין[ב] ועד כותי לא שייך בקדושין דבגט הוא דמכשירינן כדלקמן משום דעדי הגט אין חותמין זה בלא זה [ה] דאי לאו דכותי חבר הוה לא הוה מחתים ליה מקמיה אבל בקדושין חותמין זה בלא זה לא שייך למיגזר משום כולכם דגבי גט גזרינן שמא יאמר כולכם חתומו ואם יחתמו זה בלא זה לאחר שחתמו בו שניס ויתנוהו לאשה ותסבור שהיא מגורשת ותלך ותנשא ובעל קפיד אבל בקידושין אין לחוש אם תסבור שהיא מקודשת [ג] והא לא שכיחא שתקבל קדושין מאחר כיון שסבורה להיות מקודשת וכן ערכאות כיון דאיכא עדי מסירה ישראל כשר בקדושין אע"פ שחותמין עובדי כוכבים דליכא למיחש דילמא אתי למיסמך עלייהו דלא אתי לידי תקלה במה שסבורה להיות מקודשת כדפירשנו ומ"ת והאיכא זמן שטר גיטי נשים לשחרורי עבדים[ד] כדאמרי' בפרק ד' אחין (יבמות דף לא:) והא [ה] עבדא איכא דקני בכספא ואיכא דקני בשטרא ותקון רבנן זמן[ה] ובשחרורי עבדים איירי ולא כמו שפירש שם בקונטרס שטר מכירת עבד דל"כ[ו] הוה מצי למפרך[ז] מקרקעות וכל שטרות[ח] ועוד דאותו[ט] אינו נפסל כשאין בו זמן אלא בשטר שחרור איירי שנפסל בלא זמן כמו גיטי נשים וי"ל דכיון שרגילין לעשות זמן בכל שטרות לא תניא הכא[י]:

בשליחות בעל כורחה כו'. פי' בקונטרס והכי קתני בזו שוו גיטי נשים ושחרורי עבדים ששליח זה נעשה שליח אצלו בע"כ ואם רצה הבעל חוזר מה שאין כן בקדושין דלעי"ג דחוזר לאו דומיא דהני הוא ואין נראה דאי מייתי בשליחות בעל כורחייהו רבנן נמי מודו דחוזר בעבד ואין זכין לו בעל כורחו[ז] ונראה כפר"ח דכיון דבעבד ואשה איכא שליחות בעל כורחייהו הוה אמינא דאין יכול לחזור כיון דבא ליד השליח כאילו בא[ט] לידה דמי כיון שאין יכולים לעכב אבל קידושין דאין בע"כ פשיטא דחוזר ומילתא דליתא בקדושין היינו דליתא חידוש בקדושין וקשה ליתני דשוו לבע"כ והוו אבבע אפי' לרבנן[יא]: **מצת** כותי מותרת. ואם תאמר הלא גזרו על פתן כדאמרינן בפירקי דרבי אליעזר (פ' לא)[י] לפי שהיו מבטלין בנין בית המקדש בימי עזרא[יב] וקתני התם מכאן אמר רבי אליעזר כל האוכל פת כותי כאילו אוכל בשר חזיר ותניא נמי בפ"ק דחולין (דף יג.) גבי מין פתו פת כותי ואור"ת דמיירי בעיסת ישראל שעשה כותי מצה ממנה[יג] וא"ת אמאי יוצא בה ידי חובה דילמא לא שמרה לשם מצה דחשידי אלפני עור וגו' וי"ל כגון דקיים לן דאין לכותי מצה אחרת שיוכל לצאת בה ידי חובתו כדמשמע בריש חולין (דף ד.) קוטע ראשו של אחד מהן ונותנו לו אכלו מותר לאכול משחיטתו: **ואדם יוצא בה ידי חובתו.** זו אף זו קתני ואשמעינן דבקיאין בשימור לשם מצה: **אי תנא קמא אפי' שאר שטרות נמי.** אור"י דמשמע דלת"ק[יד] מהניא כתיבה[טו] לחודיה לע"ג דלא אחזוק מדלא קאמר את"ק אי דאחזוק כו' כדקאמר ארשב"ג וא"כ פשיטא ליה לש"ס דמצה לא אחזוק פירוש אין ידוע אי אחזוק דאי מצה כתיבה ואחזוק מנא ליה לש"ס דכתיבה לחודיה מהניא לתנא קמא[טז] וכן משמע בפרק קמא דחולין (דף ד.) דמעיקרא מוקי פלוגתייהו בכתיבה ולא אחזוק דלת"ק מהניא ולרשב"ג לא מהניא ופריך האי כל מצוה שהחזיקו בה אם החזיקו בה מיבעי ליה משמע דלא ידיע לן אי אחזוק בה מדקאמר אם אחזוק בה מיבעי ליה וקשה דלמאי דמסיק התם דאחזוק בלא כתיבה איכא ביניייהו לתנא קמא לא מהני ורשב"ג לטפויי אתא למימר דמהני מנא ליה דלא מהני לת"ק כיון דכתיבה לחודיה מהני אע"ג דלא מהני לרשב"ג כדמשמע הכא כ"ש דמהני חזקה לחודה דעדיפא דמהני אף לרשב"ג ודוחק לומר אע"ג דממילתא דתנא קמא אין להוכיח דלא מהני חזקה לחודיה מכל מקום יש לדקדק מרשב"ג דאתא לטפויי חזקה לחודה מכלל דלתנא קמא לא מהני ונראה לר"י דלמסקנא דהתם מצה כתיבה והחזיקו בה והשתא יש להוכיח מתנא קמא גופיה דחזקה לחודה לא מהניא מדנקט מצה דכתיבה ואחזוק דאי חזקה לחודה מהניא הוה ליה למינקט שחיטה דליכא אלא חזקה לחודה ואם תאמר אם כן מנא ליה דכתיבה לחודה מהני לתנא קמא כיון דמצה כתיבה ואחזוק ויש לומר מדלא מפרש בהדיא מצת כותי מותרת הואיל והחזיקו בה משמע דלא הוי טעמא אלא משום דכתיבה שהוא טעם הידוע לכל בלא שום פירוש ואם תאמר כיון דלתנא קמא חזקה לחודה לא מהניא מנא לן דכתיבה לחודיה לא מהניא לרבן שמעון בן גמליאל דפריך אי אחזוק כו' דילמא כתיבה עדיפא דמהני אפי' לתנא קמא וכל שכן דמהני לרבן שמעון בן גמליאל ועוד במסקנא דחולין הוה ליה למימר אחזוק בדלא כתיבה נמי איכא ביניייהו מדלא קאמר

מסורת הש"ס

א) לעיל ט., ב) קידושין עו. חולין ד. [תוספתא פסחים פ"ב], ג) [ברכות מז: חולין שם], ד) [דברים כד], ה) בש"ל נוסף: מקום, ו) [פסחים לח:], ז) [חולין ד.], ח) [וע' היטב תוס' יבמות לא: ד"ה והא], ט) ל"ל לידן. רש"ש, י) [דפוס ויניציאה].

גליון הש"ם

מתני' חוץ מגיטי נשים. ע' ב"ב דף קס ע"ב תד"ה שלא תתלוק:

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה כי וכו' ואי לאו דכותי וכו' (ב) עבדא דאיכא דקני:

מוסף רש"י

כל גט. כלומר כל שטר (לעיל ט.). מצת כותי מותרת. לאכלה בפסח ואין בה משום משאת דמיומן (קדושין עו.) ולא מיישינן לאמן בפסח (חולין ד.). ואדם יוצא בה ידי חובתו בפסח. שהכותי קבעו חובה לאכול מצה בלילה ראשונה דכתיב (שמות יב) בערב תאכלו מצות, ואם יש ולא אכל עבר בעשה (חולין ד.) ויוצא בה, דלא הוי כקמחין ובציקות של עובדי כוכבים שלא ממנו, דקי"ל (פסחים מ.) אדם ממלא כריסו מהם ובלבד שיאכל כזית מצה אחרת באחרונה, משום דבמצה מצוה בעינן שימור לשם מצוה, אבל מצת כותי אין לריך לאכול מצה אחרת באחרונה דבקיאי במצות שימור (קדושין עו.).

עין משפט נר מצוה

נח א ב מיי' פ"ו מהל' עבדים הל"ו סמג עשין פז טוש"ע יו"ד סי' רסז סעי' מז:

מוספת תוספות

א. לא תקנו בקידושין, דלא שייך כאן טעמא דעיגונא. תוס' הרא"ש. ב. אם לא יהא מקוים ועד שתדע שנעשה לשמה. תוס' הרא"ש. וכיון דבדידה תליא מלתא ואיהי שקלא להו מדעתה, ואי אתי בעל ומערער נמי מצי מגרש לה, למאי ניחוש להו. רשב"ץ. ג. [ד"ה] לא נפיק מינה חורבה. תוס' הרא"ש. ד. וליתיה בקידושין. תוס' הרא"ש. ה. לידע מתי נאסר בשפחה והותר בבת ישראל. תוס' יומא לא: ד"ה והא. ועי' תוס' לקמן ח. ד"ה מפני. שאומר טעם אחר. ו. מ"ש דנקט עבד. תוס' יומא לא: ד"ה והא. ז. [מ]שטר מכירה. תוס' יומא לא: ד"ה והא. ח. שכותבין בהן זמן. תוס' הרא"ש. ט. שטר מכירת עבד. תוס' הרא"ש. י. כיון דעומד וצורח ואומר שאינו רוצה להשתחרר ודאי חוב הוא לו. תוס' הרא"ש. יא. ועי' תוס' הרא"ש וריטב"א שמתרלים. יב. וליכא למימר דהיינו בכותים ראשונים דכתיב בהם 'ואת אלהיהם היו עובדים', דהא. תוס' מוהרי"ן. ד. ד"ה מצה. יג. [ובתוס' קידושין עו. ד"ה מצה, וכן בריטב"א חולין ד. ד"ה דמעיל מצה, מי' בע"א קמא]. יד. לא בעי חזקה. תוס' הרא"ש. טו. באורייתא. כש"י חולין דף ד. ט"ז. דלמא רבנן תרתי בעו. תוס' הרא"ש.

פסקי רי"ד

כל גט שיש עליו עד כותי פסול חוץ מגיטי נשים ושחרורי עבדים ומעשה שהביאו לפני ר"ג לכפר עותני גט אשה והכשירו אע"פ שהיו עדיו עדי כותים פי' כל שטר שחתום בו עד כותי פסול שהכותים הם חשודים להעיד עדות שקר חוץ מגיטי וכו' לקמן מפרש טעמא א"ר אלעזר לא הכשירו בגט אלא ע"א כותי בלבד וכגון דחתם ישראל לבסוף

המביא גט פרק ראשון גיטין

קאמר נמי משמע כתיבא לחודה מהניא לכולי עלמא ויש לומר דמספקא ליה להש"ס אי פליג רשב"ג אתנא קמא בכתיבה ולא אחזוק מדלא קאמר כל מלוה שכתובה או שהוחזקו בה תע"ג דאיכא למימר דמכל שכן שמעינן ליה דהא לתנא קמא כתיבה מהניא ולא מזקה אפ"ה מספקא ליה להש"ס דילמא לרבן שמעון בן גמליאל גריעא כתיבה מחזקה מדלא פירש בהדיא ולהכי לא קאמר התם אחזוק בדלא כתיבה נמי איכא בינייהו משום דכתיבה ולא אחזוק מספקא ליה אי פליג רבן שמעון בן גמליאל כדפירשנו: **אי** לאו דכותי חבר הוה לא הוה מחתים ליה מקמיה. תימה אם כן כוליה שטרא מתקיים אפומא דחד ישראל דחתים בסוף ויש לומר דאין לחוש כיון דהאי כותי כשר מדאורייתא דגרי אמת הן[א]: **רבא** אמר לעולם תרי כו'. ולדידיה דאחזוק בהא ולא אחזוק בהא: **חספא** בעלמא הוא. פירש בקונטרס דהוה מלי לשנויי בעדי מסירה ור' אלעזר היא אלא דשינויא דחיקא הוא דהא לעיל פרכינן עלה מדסיפא רבי שמעון בשטתו דרבי אלעזר מכלל דריש לאו רבי אלעזר וקשה דאדרבה תירוץ דבעדי מסירה ור' אלעזר[ב] נשאר לפי המסקנא דמשני כי קתני מילתא דליתא בקדושין דאי בלא עדי מסירה וכרבי מאיר אפילו בקדושין פסלינן ערכאות מדאורייתא[ג] ואור"י[ד] דכי היכי דפסלי' בגט אף בעדי מסירה ושמות מובהקים משום דלמא אתי למיסמך עלייהו[ה] בלא עדי מסירה ישראל[ו] הכי נמי פסלינן בשטר מתנה ולא תיקנו חכמים להאמינם אלא בשטרי מלוה ומכר שהן לראיה ואין נעשה על פי עדותן שום קנין אבל שטר מתנה אין כשר לקנות בו מדאורייתא אלא א"כ יש עדים כשרים בשעת מסירה ואפילו[ז] אם נאמר ששטר מתנה שחתמו בו ישראל כשר לקנות בו בלא עדי מסירה היינו משום שידוע ע"י עדי חתימה שהן כשרים מן התורה שבא השטר מיד הנותן ליד המקבל וכן כשר בהולאת נותן שהוא כך' עדים אבל בשטר שחותמין בו עובדי כוכבים שאין בו לא עדי מסירה ולא עדי חתימה שכשרים להעיד ולא הודאת בע"ד לא חשוב שטר לקנות על ידו ולא הוי אלא חספא בעלמא אבל אין לומר דלהכי חשיב ליה חספא בעלמא דמתניתין דיילא שטר מתנה בהדי שאר שטרות דכשרים אפילו כתיבתן וחתימתן עובדי כוכבים דהשתא[ח] לא מהני[ט] עדי מסירה מידי[י] דהא בברייתא[כ] דבסמוך כולן יחד כל השטרות דכשרים בערכאות ואפילו גיטי נשים ואפי' הכי לא מכשרינן בגיטין אלא בכתיבת ישראל ובעדי מסירה[יא] ובשאר שטרות כשר[יב] בכל עניין. ר"י:

ודאא לאו בני בריתה נינהו. ה"מ למיפרך הא לאו בני עדות נינהו: הורמין

תני חוץ מגיטי נשים. כל שטרות שהן כגיטי נשים שעל ידי השטר הדבר נגמר דהיינו נמי שטר מתנה. וה"ה נמי דמלי לשנויי בעדי מסירה ישראל דאינהו משוי ליה שטרא אלא שינויא דחיקא הוא דשנינן לעיל[יא] הכי דהא פרכינן עלה מדקתני סיפא רבי שמעון כו' ואינטריכא ליה לשנויי שמות מובהקין איכא בינייהו[יב] (אע"ג דאוקימנא לעיל בעדי מסירה ה"מ לת"ק דברייתא דנחית למינא ופרכינן עלה והא איכא לשמה ואיכא מחובר וליכא לתרוצי אלא בהכי אבל תנא קמא דמתניתין דלא נחית למינא ותנא לשמה[יג] לא מוקמינן ליה כרבי אלעזר דמדרבי שמעון סבר לה כר' אלעזר תנא קמא לא סבירא ליה): **בריפה.** הבדלה לשון ספר כריתות (דברים כד) דכיון דלא שייכי בתורת גטין וקידושין אין נעשין עדים בדבר דכתיב וכתב ונתן מי שיאנו בנתיבה ישנו בכתיבה: **ירד רבי שמעון לשטתו של רבי אלעזר.** דאמר עדי מסירת הגט הוא דכתי כדאמר בפרק בתרא (לקמן דף פו.) אע"פ שאין עליו עדים אלא שנתנו לה בעדי עדים כו' ורבי שמעון נמי בהכי מכשר שימסרנו לה בעדי עדים ישראל: **מודה ר' אלעזר במזויף מפוכו.** דאע"ג דאמר ר' אלעזר גט שאין עליו עדים כשר דוקא אין עליו עדים אבל יש בו עדים פסולין פסול מדרבנן א] דילמא קאתי למימסריה באפייהו ומיסמך עלייהו: בשמות

דאי לאו דכותי חבר הוה לא מחתים ליה מקמיה אי הכי אפילו שאר שטרות נמי אלא אמרינן רווחא שבק למאן דקשיש מיניה הכא נמי רווחא שבק למאן דקשיש מיניה א"ר פפא זאת אומרת [א]עדי הגט אין חותמין זה בלא זה מאי טעמא אמר רב אשי [ב]גזירה משום כולכם גופא אמר רבי אלעזר לא הכשירו בו אלא עד אחד כותי בלבד מאי קמ"ל תנינא כל גט שיש עליו עד כותי פסול כו' אי ממתניתין הוה אמינא אפי' תרי נמי והאי דקתני חד משום דבשטרות אפי' חד נמי לא קמ"ל ותרי לא והא קתני מעשה והביאו לפני רבן גמליאל לכפר עותנאי גט אשה והיו עדיו עדי כותים והכשיר אמר אביי תני עדו רבא אמר לעולם תרי ורבן גמליאל מיפלג פליג וחסורי מיחסרא והכי קתני ורבן גמליאל מכשיר בשנים ומעשה נמי שהביאו לפני רבן גמליאל לכפר עותנאי גט אשה והיו עדיו עדי כותים והכשיר: **מתני'** [ג]כל השטרות [ד]העולים בערכאות של עובדי כוכבים אע"פ שחותמיהם עובדי כוכבים כשירים חוץ מגיטי נשים ושחרורי עבדים [ה]ר"ש אומר אף אלו כשירין לא הוזכרו אלא בזמן שנעשו בהדיוט: **גמ'** קא פסיק ותני לא שנא מכר ל"ש מתנה בשלמא מכר מכי יהיב זוזי קמייהו הוא דקנה ושטרא ראיה בעלמא הוא דאי לא יהיב זוזי קמייהו לא הוו מרעי נפשייהו וכתבין ליה שטרא אלא מתנה במאי קא קני לאו בהאי שטרא והאי שטרא חספא בעלמא הוא אמר שמואל [ו]דינא דמלכותא דינא ואב"א [ז]תני חוץ מכגיטי נשים: רבי שמעון אומר אף אלו כשירין וכו': והא לאו בני כריתות נינהו אמר רבי זירא [ח]ירד ר' שמעון לשיטתו [ט]של רבי אלעזר דאמר עדי מסירה כרתי [י]והאמר ר' אבא מודה ר' אלעזר במזויף מתוכו שפסול הכא במאי עסקינן בשמות

מפרש לה: **גמ' קא פסיק ותני.** כל השטרות כשרין בחותמי עובדי כוכבים לא שנא שטרי מכר ול"ש שטרי מתנה: **בשלמא.** שטרי מכר דארעא לאו בהאי שטרא מיקניא אלא בזוזי: **מכי יהיב.** האי גברא: **זוזי.** לישראל מוכריה: **קמייהו.** דדיינין עובדי כוכבים: **הוא דקנה.** לארעא דקרקע נקנה בכסף או בשטר והאי שטרא ראיה בעלמא הוא אלא יאמר (לא) מכרתיה ולא קבלתי מעות ובהא מילתא אינהו מהימני: **דאי לאו דיהב זוזי קמייהו.** כיון דדיינין קבועין אינהו: **לא הוו מרעי נפשייהו.** וכתבי ליה שטרא: **אלא מאנה.** דעל ידי השטר הוא קנה אותה במסירת השטר היכי מקניא האי שטרא חספא בעלמא הוא: **דינא דמלכותא.** של עובדי כוכבים: **תני חוץ מגיטי נשים.** כל שטרות שהן כגיטי נשים שעל ידי השטר הדבר נגמר דהיינו נמי שטר מתנה. וה"ה נמי דמלי לשנויי בעדי מסירה ישראל דאינהו משוי ליה שטרא אלא שינויא דחיקא הוא דשנינן לעיל[יא] הכי דהא פרכינן עלה מדקתני סיפא רבי שמעון כו' ואינטריכא ליה לשנויי שמות מובהקין איכא בינייהו[יב] (אע"ג דאוקימנא לעיל בעדי מסירה ה"מ לת"ק דברייתא דנחית למינא ופרכינן עלה והא איכא לשמה ואיכא מחובר וליכא לתרוצי אלא בהכי אבל תנא קמא דמתניתין דלא נחית למינא ותנא לשמה[יג] לא מוקמינן ליה כרבי אלעזר דמדרבי שמעון סבר לה כר' אלעזר תנא קמא לא סבירא ליה): **בריפה.** הבדלה לשון ספר כריתות (דברים כד) דכיון דלא שייכי בתורת גטין וקידושין אין נעשין עדים בדבר דכתיב וכתב ונתן מי שיאנו בנתיבה ישנו בכתיבה: **ירד רבי שמעון לשטתו של רבי אלעזר.** דאמר עדי מסירת הגט הוא דכתי כדאמר בפרק בתרא (לקמן דף פו.) אע"פ שאין עליו עדים אלא שנתנו לה בעדי עדים כשרים ור"ש נמי בהכי מכשר שימסרנו לה בעדים ישראלים וק"ל דר' אלעזר מפרש האי וכתב ונתן על כתיבת הגט והכא אע"פ שחותמיהן [עובדי כוכבים קתני] שמסרו לה בפני ישראל היכי מכשר ר"ש ואומר גיטין שנכתבו בערכאות של עובדי כוכבים והכתיב וכתב ונתן וכל שאינו בנתינה אינו בכתיבה וי"ל דלא מכשר ר"ש אלא שחותמים עובדי כוכבים אבל כתיבת הגט על יד ישראל נכתב ופליג על ת"ק דפסיל חותמיהן עובדי כוכבים דסבר כר"מ דאמר עדי חתימה כרתי ולא סגי בעדי מסירה ואתא ר"ש לאכשורי חותמיהן עובדי כוכבים אבל כתיבת הגט ע"י ישראל בעינן ומקשה והא [אמר] ר' אבא מודה ר"ש במזויף מתוכו שהוא פסול פ' אע"ג דא"ר אלעזר גט שאין עליו עדים כשר דוקא אם אין עליו עדים כלל אבל יש עליו עדים פסולים פסול מדרבנן דילמא אתי למיסמך עלייהו ומסר

דאי לאו דכותי חבר הוה. לא הוה האי ישראל מחתים ליה לכותי מקמיה: **אי הכי שאר שטרות נמי.** כי חתם ישראל בסוף ניכסריה: **אלא.** על כרחין טעמא מאי לא הוי בשאר שטרות בחזקת חבר ע"י הקדמה זו דאמרינן האי ישראל רווחא שבק למאן דקשיש מיניה שראו את העדות עם ישראל זה החתום ישראלים זקנים ממנו והכותי וכשחתם ישראל זה תחילה היה סבור שיחתום בעל השטר א' מן הזקנים ולפיכך חתם למטה והניח לו ריוח שיחתום למעלה ממנו והמלוה בא והחתים שם את הכותי: אמר רב פפא זאת אומרת עדי הגט אין חותמין זה בלא זה פי' והילכך אין לחוש בגט רווחא שבק למאי דקשיש מיניה אלא ודאי שכותי חבר הוה וכשר אבל בשאר שטרות שחותמים זה שלא בפני זה איכא למיחש לרווחא ופסול. מ"ט אמר רב אשי גזירה משום כולכם פי' לקמן בפ' התקבל (סז:) אמר' [אמר] לעשרה כולכם כתבו גט לאשתי א' כותב וכולן חותמין ואי בציר חד מינייהו הוי פסול דבקפידא דבעל תליא מילתא דלא שויה גיטא אלא בהכי לפי' תקנו דאפילו היכא דלא אמר כולכם שיהא כל העדים נקבצים בשעת החתימה: מעשה הביאו וכו' מוקמה רבא דחסורי מחסרא והכי קתני ר"ג אכשיר אפילו בשנים ומעשה שהביאו וכו' פי' י"ל (דרש"ג) [דר"ג] הוה מחזיק הכותי' בחזקת כשרים והיה מכשירן אפילו בשאר שטרות ופליג אכולה מתניתין וי"ל דוקא בגיטין משום חומרא דא"א החזיקום לעשותן ככשרין והשתא דאמרן בפ"ק דחולין (ו.) לא זזו משם עד שעשאום עובדי כוכבים גמורים הרי הן כעובדי כוכבים לכל דבר ופסולין בין בגיטין בין בשאר שטרות וליין נסך ולשחיטה ולכל דבר דינן כעובדי כוכבים: כל השטרות העולים בערכאות. פי' הוא מקום וועד הדיינים שלהן אע"פ שעדי השטר הם עובדי כוכבים כשרים דמהמני ולא מרעי נפשייהו חוץ מגיטי נשים דלאו בני כריתות נינהו ואמרינן קפסיק ותני לא שנא שטר מכר ולא שנא שטר מתנה בשלמא מכר מכי יהיב זוזי קמייהו קנה ושטרא לראייה בעלמא הוא דאי לא יהיב זוזי קמייהו לא הוו מרעי נפשייהו וכתבי ליה שטרא אלא מתנה במאי ליקני ליה להאי ארעא בהא שטרא האי [שטרא] חספא בעלמא הוא פי' שטר מתנה הוא שכותב לו שדי נקנה לך ואין שם קנין אלא בגוף השטר קונה אותה כדתנן (קידושין כו.) נכסים שיש להן אחריות נקנים בכסף בשטר ובחזקה והאי שטרא חספא בעלמא הוא שלא יקרא שטר שראוי לקנות בו קרקע אלא בעדות קיימת ועדות העובדי כוכבים אינם כלום ואע"ג דקי"ל דלא מרעי נפשייהו מ"מ אינה עדות מן התורה ונהי דמהימנינן להו במלתא דלא איברו שהדי אלא לשקרי וכאילו שניהם מודים דמיא עדות (אלא) [אבל] בדבר שהקנין תלוי בעדותם שאף אם שניהם

חתימת העובדי כוכבים חשוב שטר מפני שאין כשרים להעיד מן התורה כיון שהמלך גזר שיהיו שטריהן קיימי' ויהיו נאמנים בעדותן שטר כשר הוי וקונה אף במתנה ואי בעית אימא תני חוץ מכגיטי נשים. פי' כל שטרות שהן כגיטי נשים שע"י שטר הדבר נגמר דהיינו נמי שטר מתנה: ר"ש אומר אף אלו כשרים והא לאו בני כריתה נינהו. פי' לשון ספר כריתות וכיון דלא שייכי בתורת גיטין וקידושין אין נעשים שלוחים ועדים בדבר וליכא למימר גבי איסורא דינא דמלכותא דינא כדאמרי' גבי ממונא: א"ר זירא ירד ר"ש לשיטתו של ר' אלעזר דאמר עדי מסירה כרתי. פי' ר' אלעזר אינו חדשש לעדי החתימה דהאי דכתיב וכתב לה על כתיבת הגט מיירי ולאו על חתימתו ולא בעי אלא עדים שימסרנו לאשה בפניהן כדתנן ר' אלעזר אומר אע"פ שאין עליו עדים אלא שנתנו לה בפני עדים כשרים ור"ש נמי בהכי מכשר שימסרנו לה בעדים ישראלים וק"ל דר' אלעזר מפרש האי וכתב ונתן על כתיבת הגט והכא אע"פ שחותמיהן [עובדי כוכבים קתני] שמסרו לה בפני ישראל היכי מכשר ר"ש ואומר גיטין שנכתבו בערכאות של עובדי כוכבים והכתיב וכתב ונתן וכל שאינו בנתינה אינו בכתיבה וי"ל דלא מכשר ר"ש אלא שחותמים עובדי כוכבים אבל כתיבת הגט על יד ישראל נכתב ופליג על ת"ק דפסיל חותמיהן עובדי כוכבים דסבר כר"מ דאמר עדי חתימה כרתי ולא סגי בעדי מסירה ואתא ר"ש לאכשורי חותמיהן עובדי כוכבים אבל כתיבת הגט ע"י ישראל בעינן ומקשה והא [אמר] ר' אבא מודה ר"ש במזויף מתוכו שהוא פסול פ' אע"ג דא"ר אלעזר גט שאין עליו עדים כשר דוקא אם אין עליו עדים כלל אבל יש עליו עדים פסולים פסול מדרבנן דילמא אתי למיסמך עלייהו ומסר

עין משפט נר מצוה

נט א מיי' פ"ח מהל' גירושין הלכה כד ופ"ו מהל' עבדי' הלכה ה טושי"ע אה"ע סי' קל סעי' יג וטוש"ע יו"ד סי' רסז סעי' נ:

ם ב ג מיי' פ"ו מהל' עבדים שם ופכ"ז מהל' מלוה ולוה ה"ח סמג עשין פו לד טוש"ע יו"ד סימן רסז סעי' מה וסעי' מו וטוש"ע חו"מ סי' סח סעי' ח וטוש"ע אה"ע סי' קל סעי' יט:

סא ד מיי' פכ"ז מהל' מלוה ולוה שם סמג עשין לד טוש"ע חו"מ סי' סח סעי' ב ועי' שם בכ"מ:

מוסף רש"י

העולין בערכאות של עובדי כוכבים. שנעשו השטרות ע"י ב"ד של עובד כוכבים (לעיל ט:). אף אלו. גיטי נשים, כשרין. בחותמין עובדי כוכבים (שם). **דינא דמלכותא דינא.** כל מפיס ומלגוניות ומנהגות של משפטי מלכים שרגילים להנהיג במלכותם, דינא הוא, שכל בני המלכות מקבלים עליהם מנהגות מוקי המלך ומשפטיו, והלכך דין גמור הוא ואין למחזיק בממון חבירו על פי חוק המלך הנהוג בעיר, משום גזל (רשב"ם ב"ב נד:). **במזויף מתוכו.** שחתם עליו קרוב או פסול או שלא לשמה (לעיל ד.) דדוקא גט שאין בו עדים כשר, דאעדי מסירה קפיד רחמנא, ומיהו אם חתמו שקר או עדים פסולים בתוך הגט, הרי הוא פסול (רשב"ם ב"ב קנו.).

פסקי רי"ד

דאי לאו דכותי חבר הוא ומחזיק בכל דקדוקי המצות לא הוה מחתם ליה ישראל מקמיה אי הכי אפי' בשאר שטרות נמי אלא מאי אית לך למימר רווחא שבק למאי דקשיש מיניה הכי נמי רווחא שבק למאי דקשיש מיניה פי' שראו העדות עם ישראל זה החתום ישראלים זקנים ממנו והכותי וכשחתם זה ישראל תחילה היה סבור שיחתום בעל השטר א' מן הזקנים ולפיכך חתם למטה והניח לו ריוח שיחתום למעלה ממנו והמלוה בא והחתים שם את הכותי: אמר רב פפא זאת אומרת עדי הגט אין חותמין זה בלא זה פי' והילכך אין לחוש בגט רווחא שבק למאי דקשיש מיניה אלא ודאי שכותי חבר הוה וכשר אבל בשאר שטרות שחותמים זה שלא בפני זה איכא למיחש לרווחא ופסול. מ"ט אמר רב אשי גזירה משום כולכם פי' לקמן בפ' התקבל (סז:) אמר' [אמר] לעשרה כולכם כתבו גט לאשתי א' כותב וכולן חותמין ואי בציר חד מינייהו הוי פסול דבקפידא דבעל תליא מילתא דלא שויה גיטא אלא בהכי לפי' תקנו דאפילו היכא דלא אמר

גליון הש"ס

תוס' ד"ה חספא וכו' אם נאמר ששטר מתנה. ע' לעיל דף ד ע"א תד"ה דקיי"ל:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה תני חוץ וכו' ותנא לשמה ומחובר לא מוקמינן ליה כר"א:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) ברש"י ד"ה מודה ר' אלעזר וכו' אבל יש בו עדים פסולין פסול מדרבנן. נ"ב עיין ב"ק דף פח ע"א תוס' בד"ה הא עבד כשר לעדות וכו' ודו"ק:

מוסף תוספות

א. ומדרבנן פסולין משום שהן חשודים וזה שחתם לפני ישראל מוכחא מילתא דאינו חשוד. תוס' הל"ש. ב. דגזר שמות מובהקין אטו שמות שאינם מובהקין. תוס' הל"ש. ג. א"כ מאי קשיא לי' אי רישא דמתני' נמי כר"א ופליגי ת"ק ור"ש אליבא דר"א כי היכי דפליגי תנא דברייתא ור"ש אליבא דר"א. תוס' הל"ש. ד. דאפי' אליבא דר"א פריך חספא בעלמא הוא. תוס' הל"ש. ה. ולמסרו בפניהם. תוס' הל"ש. ו. ואע"ג דהוו שמות מובהקין גזרינן מובהקין אטו שאינם מובהקין. תוס' הל"ש. ז. גרים שאינם בתורת קנין שטר. תוס' הל"ש. ח. שטר כתיבתן לקנות מתנה. תוס' הל"ש. ט. ולהכי חשיב לי' חספא לכו"ע, לר"מ בשביל החתימה ולר"א בשביל הכתיבה. דהא ודאי ליתא. תוס' הל"ש. י. דר"א ב"ר יוסי. תוס' הל"ש. יא. ישראל. תוס' הל"ש. יב. בערכאות של גרים. תוס' הל"ש.

פסקי רי"ד (המשך)

מודים לא קנה הקרקע בשטר אם אין שם עדים אותה העדות של עובדי כוכבים אינה כלום שהרי אינן רואיין להעיד אבל אם היה כתוב במתנה קנין הכי נמי נקנה שהקרקע בסודר קנאו ושטרא לראייה בעלמא והיכא דאין בו קנין אע"פ שהחזיק לאחר מכאן בקרקע אינו כלום שהחזקה מכח השטר אתיא ולא החזיק ע"מ לקנות בחזקה: אמר שמואל דינא דמלכותא דינא. פי' אע"פ שאין שטר

(ב) [לקמן פפ:], **(ג)** [לעיל טו.], **(ד)** [ע' תוס' לקמן מד. ד"ה וכותבן], **(ה)** [לעיל ט:], **(ו)** כ"ק קיג. כ"ב נד: נדרים כח., **(ז)** [לעיל ט: וש"נ], **(ח)** כ"ב קנ. [לעיל ד. סנהדרין כח.], **(ט)** [לף ט:], **(י)** רש"ל מ"ג.